

Vai videospēļu tiešraižu straumēšanas laikā gūtie ienākumi jāapliek ar iedzīvotāju ienākuma nodokli? 2/34/24

PwC nodokļu nodaļas konsultants
Aleksandrs Afanasjevs

PwC nodokļu nodaļas vecākā konsultante
Madara Hmeļevska

Videospēļu spēlēšanas tiešraides ir kļuvušas par populāru izklaides formu, kas straumēšanas platformās piesaista miljoniem skatītāju no visas pasaules. Spēlēšanas tiešraižu veidotāji nereti aicina skatītājus veikt brīvprātīgus maksājumus ar mērķi atbalstīt spēlētāju, kas atsevišķos gadījumos var būt viņa vienīgais ienākuma avots. Šāds ienākums ir piesaistījis Valsts ieņēmumu dienesta (VID) uzmanību. Vērtējot personas veiktās darbības – videospēļu tiešraižu veidošanu un naudas līdzekļu saņemšanu no skatītājiem, tika konstatēta neregistrēta saimnieciskā darbība un aprēķināts iedzīvotāju ienākuma nodoklis (IIN). Persona apstrīdēja VID lēmumu, un lieta nonāca līdz izskatīšanai Latvijas Republikas Senātā. Šajā rakstā aplūkosim lietas būtību un Senāta viedokli par IIN piemērošanu ienākumam no skatītājiem videospēļu tiešraižu straumēšanas laikā.

Lietas būtība

Šā gada 26. jūlijā Senāts pieņēma lēmumu administratīvajā lietā Nr. A420196620, kurā tika izskatīta fiziskas personas (“pieteicējs”) prasība atcelt VID ģenerāldirektora 2020. gada 5. maija lēmumu. VID lēmumā konstatēts – regulāri novadot videospēļu tiešraides un sistemātiski saņemot skatītāju maksājumus ar speciālas programmas starpniecību, pieteicējs ir veicis saimniecisko darbību un guvis ar IIN apliekamu ienākumu. Pieteicējam tika aprēķināts IIN, nokavējuma nauda un soda nauda, kopumā pārsniedzot 13,000 eiro.

Pieteicējs apstrīdēja lēmumu, norādot, ka viņa ienākumi no videospēļu tiešraižu veidošanas un straumēšanas platformās *YouTube* un *Twitch* nav ienākumi no saimnieciskās darbības, jo saņemtie maksājumi no skatītājiem ir brīvprātīgi, t.i., viņiem nav pienākuma maksāt pieteicējam par iespēju skatīties tiešraidī. Balstoties uz šiem apstākļiem, pieteicējs secināja, ka maksājumi ir nevis atlīdzība par sniegtiem pakalpojumiem, bet gan dāvinājumi Civillikuma izpratnē, kas atbrīvo pieteicēju no nodokļu saistībām, ņemot vērā to, ka neviens no dāvinājumiem nepārsniedza 1425 eiro taksācijas gadā.

Administratīvā apgabaltiesa noraidīja pieteicēja prasību, atzīstot, ka viņa saņemtie maksājumi ir uzskatāmi par ienākumiem no saimnieciskās darbības. Pieteicējs, nebūdam apmierināts ar apgabaltiesas spriedumu, iesniedza kasācijas sūdzību Senātā.

Senāta viedoklis

Senāts atzina, ka pieteicēja darbības, kas ietver videospēļu tiešraižu veidošanu un straumēšanu platformās, atbilst saimnieciskās darbības pazīmēm saskaņā ar IIN likuma 11. pantā noteikto:

1. veiktie darījumi ir regulāri un sistemātiski (trīs un vairāk darījumi taksācijas periodā vai pieci un vairāk darījumi trijos taksācijas periodos);
2. ieņēmumi no darījuma pārsniedz 14 229 eiro taksācijas gadā;

3. darbības ekonomiskā būtība norāda uz sistemātisku darbību ar mērķi gūt atlīdzību.

Izvērtējot lietā izskatāmo prasījumu un izskatot VID, apgabaltiesas un pieteicēja sniegtos argumentus kopsakarā ar IIN likuma regulējumu, Senāts konstatēja vairākus apstākļus, kuri apstiprina saimnieciskās darbības veikšanu.

Sistemātiskums un ekonomiskā būtība

Senāts uzsvēra, ka attiecībā uz saņemtajiem skatītāju maksājumiem būtiska nav maksājumu forma vai nosaukums, bet gan darījuma ekonomiskā būtība, regularitāte, apjoms un atlīdzība. Senāts konstatēja, ka pieteicēja darbības ir bijušas regulāras un sistemātiskas, par ko liecina liels novadīto tiešraižu skaits, piemēram, 2017. gadā 200 tiešraides *YouTube*. Senāts atzina, ka tāds regulārs straumēšanas grafiks un ievērojamais tiešraižu apjoms neapšaubāmi liecina par profesionālu pieeju pieteicēja darbībās, nevis vienkārši brīvā laika izklaidi.

Maksājumu un peļņas gūšanas mērķis

Senāts atzina, ka pieteicējs apzināti veido savu darbību tā, lai piesaistītu skatītāju interesi un veicinātu maksājumus, jo to mērķis ir novērtēt sniegto izklaides pakalpojumu un nodrošināt tā sniegšanu arī turpmāk. Tas nozīmē, ka skatītāju maksājumi ir paredzēti kā atlīdzība par pieteicēja sniegtajiem pakalpojumiem, nevis dāvinājumi Civillikuma izpratnē, kā uzskatīja pieteicējs. Savukārt apstāklim, ka maksājumi ir brīvprātīgi, nav izšķirošas nozīmes.

Tāpat Senāta ieskatā pieteicēja izstrādātā sistēma skatītāju maksājumu saņemšanai ir mērķtiecīgi vērsta uz peļņas gūšanu. To apstiprina arī fakts, ka no 2018. gada aprīļa skatītāju veiktie maksājumi ir vienīgais pieteicēja ienākumu avots, kas norāda uz apzinātu darbību ar mērķi nodrošināt sev ienākumu no skatītāju maksājumiem.

Autoratlīdzība

Senāts noraidīja apgabaltiesas secinājumu, ka videospēļu satura demonstrēšana nav uzskatāma par autortiesību objektu, jo videospēļu tiešraides var sastāvēt no vairākiem papildinošiem vizuāliem elementiem, kuru kopums var veidot audiovizuālu darbu Autortiesību likuma izpratnē, kas savukārt piešķir tā autoram tiesības saņemt autoratlīdzību un piemērot nodokļus atbilstoši IIN likumam. Šajā gadījumā līdzās videospēles saturam ir iekļaujams arī spēlētāja vizuālais attēlojums un audio komentāri, kā arī citi elementi (grafiskie efekti, uzraksti u.c.), kas Senāta ieskatā sniedz pamatu uzskatīt tādas tiešraides par atvasinātu audiovizuālu darbu un attiecīgi autortiesību objektu.

Senāts uzsvēra, ka ir svarīgi izvērtēt katru gadījumu individuāli, lai noteiktu, vai minētie elementi un to apvienojums atbilst iepriekš analizētajiem darba radītāja un jaunrades kritērijiem atbilstoši Autortiesību likumam. Līdz ar to Senāts atzina, ka apgabaltiesai atkārtoti jāizvērtē, vai pieteicējs ir radījis aizsargājamus autortiesību objektus un saistībā ar tiem saņēmis autoratlīdzību, jo tas ietekmētu pieteicēja tiesības piemērot IIN un atskaitīt ar autordarbu radīšanu saistītos izdevumus atbilstoši IIN likumam. Tādējādi Senāts nolēma atcelt Administratīvās apgabaltiesas spriedumu un nosūtīt lietu atkārtotai izskatīšanai.

Secinājumi

Senāta lēmums ir svarīgs solis juridiskās prakses veidošanā attiecībā uz ienākumiem, kas saņemti videospēļu tiešraižu laikā, un atbilstošo nodokļu piemērošanu, kas ir būtiski gan tiešraižu veidotājiem, gan nodokļu administrācijai. Tādējādi sistemātiska videospēļu tiešraižu veidošana un straumēšana, kā arī

saņemto maksājumu apjoms un regularitāte, tiek uzskatīta par saimnieciskās darbības pazīmēm. Pat ja saņemtos maksājumus dēvē par dāvinājumiem vai ziedojumiem, tie kvalificējas kā atlīdzība par sniegtajiem pakalpojumiem un ir apliekami ar IIN, piemērojot nodokļus vispārējā nodokļu maksāšanas režīmā (IIN un valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas) vai mikrouzņēmumu nodokļa maksātāja statusā.

Tāpat no Senāta nolēmuma izriet, ka videospēļu tiešraides var uzskatīt par autortiesību objektiem, ja tās sastāv no vairākiem elementiem, kuru kopums veido audiovizuālu darbu. Ja tiešraides laikā tiek radīts atvasināts audiovizuāls darbs, tad autoratlīdzības saņēmējs savas reģistrētās saimnieciskās darbības izdevumos var piemērot nosacītos izdevumus 25% vai 50% apmērā no autoratlīdzības vispārējā nodokļu maksāšanas režīmā.